



GEZOND IN ...

STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS
LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN



Gezond in... Lelystad

Eén balie voor huisarts en wijkteam in Lelystad

Lelystad heeft enkele wijken die behoorlijk kampen met gezondheidsachterstanden. In Lelystad leven meer kinderen in armoede dan gemiddeld, en als het om volwassenen gaat zit Lelystad net onder het Nederlandse gemiddelde. De gemeente wil voorkomen dat mensen in zwaardere problemen terechtkomen. Hoe pakt Lelystad dat aan? Wethouder Janneke Sparreboom vertelt erover samen met beleidsadviseur Mariët Christiaans*, Elleke Leijten, coördinator van het sociale wijkteam in één van de wijken en leefstijlwijkcoach Anna Rijpsma.

Hoe hebben jullie de GIDS-gelden ingezet?

Christiaans: “Wij hebben gekozen voor een brede aanpak van onderop. We sluiten aan bij de inwoners en bekijken wat in hun wereld centraal staat. Daar spelen we op in. We zorgen voor verbindingen tussen domeinen als welzijn, zorg en schuldhulpverlening waarbij we kijken naar individuele behoeften. Daarnaast zetten we op wijkniveau collectief in op bepaalde kwetsbare groepen, zoals jeugd en ouderen. Er is dus niets van boven opgelegd. Geen: ‘Wij weten wel wat goed voor u is.’ Ik word heel enthousiast van alle initiatieven die lopen. Ik denk echt dat het niet veel geld hoeft te kosten en dat er al heel veel gebeurt in de stad. Het is de kunst om dat met elkaar te verbinden, zodat je ergens de focus op kunt leggen. Doordat we dit doen, krijgen we in andere wijken reacties van enthousiaste professionals die zeggen: ik wil

ook graag de verbinding met welzijn maken, kunnen jullie me helpen?”

Wat zeg je in zo’n geval?

Christiaans: “Dan wijs ik op de leefstijlwijkcoach die we met de GIDS-gelden hebben aangesteld. Er bestaat vaak al veel in een wijk, maar men weet elkaar niet altijd te vinden. Neem bijvoorbeeld een groepje kinderen met overgewicht dat een beweegprogramma volgt bij een fysiotherapeut. Dat duurt tien bijeenkomsten en dan stopt het. Een leefstijlwijkcoach kan in zo’n geval de kinderen doorverwijzen naar sportaanbod in de buurt. Heel simpel eigenlijk, maar heel hard nodig.”

Jeugd is een belangrijke doelgroep in Lelystad. Kunnen jullie voorbeelden geven van projecten voor deze doelgroep?

Sparreboom: “Een jeugdcultuurfonds, een sportfonds, de stichting Leergeld en een fietsenbank waar kinderen een fiets kunnen krijgen als hun ouders die niet kunnen betalen. In het kader van preventief armoedebeleid noem ik ook Plustijd: extra leertijd voor kinderen met ontwikkelachterstanden. Daar zien we dat kinderen heel veel progressie maken in hun woordenschat en in samenwerken. Dus dat sluit weer aan op wat we in andere domeinen willen bereiken.”

Leijten: “Op verschillende basisscholen hebben we Politiekids uitgevoerd. In dit project helpen kinderen om hun wijk veilig te maken en te houden. Dit doen ze door anderen aan te spreken, maar ook door zelf het goede voorbeeld te geven. Het programma bestaat uit een half jaar training op het gebied van weerbaarheid en conditie. Een tweede groep is van start en er is een wachtlijst voor de volgende.”



Merken jullie dat Politiekids effect heeft?

Leijten: “De kinderen die meedoen, beschouwen de wijkagent als hun vriend. De wijkagent vertelde mij: *Vroeger keken kinderen mij niet aan. Nu word ik zelfs aangesproken door enthousiaste ouders, of een oudere broer die een strafblad heeft.* Een andere opbrengst is dat de conditie van de kinderen verbetert. En dat kinderen tegen hun ouders zeggen: jullie moeten ook iets aan beweging gaan doen. Daarnaast kunnen ze beter ‘nee’ zeggen. De school merkte een gedragsverandering bij de kinderen.”

Sparreboom: “Uit de GGD-cijfers blijkt dat het overgewicht is afgenomen bij de kinderen in Boswijk. Helaas is het niet direct te toetsen of dit door de leefstijlaanpak komt.”

En zijn er nog meer verbindingen die Lelystad legt?

Sparreboom: “Vaak zien we een relatie met

financiële problematiek. Daarom vind ik het erg mooi dat ik zowel gezondheidszorg en WMO als armoedebelid en schulphulpverlening in mijn portefeuille heb. In vier stadsdelen zijn financiële spreekuren ingesteld, zodat mensen in een vroeg stadium geholpen kunnen worden. ‘Van schuldhulpverlening naar schuldienstverlening’, noemen we dat. Het spreekuur is heel laagdrempelig en is tegelijkertijd een signaleringsinstrument. Zo nodig kan het spreekuur mensen die zwaardere hulpverlening nodig hebben, direct doorverwijzen.”

Hoe werkt dat in de praktijk?

Leijten: “Het financieel spreekuur is in hetzelfde gebouw als de eerstelijnszorg en het sociale wijkteam. We zijn op hetzelfde tijdstip aanwezig waardoor de lijnen kort zijn. Het omgekeerde komt ook voor. Denk aan ouderen die hun partner hebben verloren en nu voor

‘Het is niet de gemeente die een oplossing bedenkt. Dat doen de mensen en professionals in de wijk. Het succes is groter als je het laat groeien van onderop’

*Mariët Christiaans is inmiddels niet meer bij de gemeente Lelystad werkzaam, haar opvolger wordt per 1 januari aangesteld.



Mariët Christiaans,
beleidsadviseur
gemeente Lelystad



Elleke Leijten, coördinator
sociaal wijkteam
Lelystad Zuidoost

het eerst zelf hun financiën moeten doen. Die kunnen we als wijkteam meteen doorverwijzen naar het financieel spreekuur. Daar leren ze hun administratie te verzorgen.”

Samen in één gebouw: hoe is dat zo gekomen?

Leijten: “De gemeente heeft in enkele stadsdelen multifunctionele accommodaties (MFA’s)

ingericht. In Waterwijk hebben we nu een MFA met een gezondheidscentrum, een buurtcentrum en een wijkpunt van het sociaal wijkteam. We zitten letterlijk naast elkaar aan dezelfde balie, gescheiden door een glazen wand met een deur, zodat we makkelijk naar elkaar toe lopen. Aan de ene kant zitten de contactmedewerkers van het wijkteam, aan de andere kant zitten de assistenten van de huisarts.”

Is het zo eenvoudig: een glazen wand met een deur?

Leijten: “Nee, het heeft een hele lange aanloop gehad. Maar nu ziet iedereen de voordelen. Als huisartsen een patiënt spreken die hulp van het wijkteam kan gebruiken, lopen ze samen met hun patiënt naar onze balie om een afspraak te maken. We sluiten twee keer per week aan bij het multidisciplinair overleg (MDO) en hebben één keer per week een

spreekuur in het andere gezondheidscentrum in de wijk, 't Woud. En laatst zei één van de doktersassistenten: die mevrouw komt elke week langs, zou je eens met haar in gesprek willen gaan?”

Welke dingen doen jullie nog meer om vroegtijdig financiële problemen op te sporen?

Sparreboom: “Met de woningcorporatie hebben we afspraken gemaakt. De corporatie gaat na één maand huurachterstand al actief aan de slag met bewoners.”

Christiaans: “Met de zorgverzekeraars willen we nog vergelijkbare afspraken maken. Wie zijn premie niet betaalt, krijgt nu pas na drie maanden een seintje. Dan ben je eigenlijk al te laat.”

Sparreboom: “Ik wil voorkomen dat mensen uit huis gezet worden, want dan komen ze terecht in maatschappelijke opvang en wordt

‘We zitten letterlijk naast elkaar aan dezelfde balie, gescheiden door een glazen wand met een deur, zodat we makkelijk naar elkaar toe lopen’



Anna Rijpsma,
leefstijlwijkcoach



Janneke Sparreboom,
wethouder van o.a. zorg,
welzijn, armoedebelief en
schuldhulpverlening

alles alleen maar erger. We zijn nu in gesprek met elkaar. Samen met de maatschappelijke dienstverleners en corporatie stellen we een protocol “voorkomen huisuitzettingen” op, waarbij de corporatie en hulpverlening nauw samenwerken en mensen met betalingsachterstand een ondersteuningsaanbod kunnen bieden. Zo doen we er alles aan om te voorkomen dat mensen vanwege een betalingsachterstand uit huis moeten worden gezet.”

Hebben jullie de indruk dat jullie aanpak al vruchten afwerpt? Merken jullie huisartsen bijvoorbeeld ook dat ze minder vaak bezocht worden door sommige patiënten?

Leijten: “In Waterwijk zeggen huisartsen dat heel duidelijk te merken. Ze zien echt een vermindering van het aantal patiënten. We zijn het nu ook aan het bijhouden en er is een onderzoek naar gedaan door de

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Daaruit kwam hetzelfde beeld naar voren.”

Wat doen jullie als mensen met medische klachten bij het wijkteam komen?

Leijten: “Als wij ons zorgen maken om de gezondheid van mensen, dan sturen we ze door naar de huisarts. Mensen komen toch vaak naar het wijkteam voor een aanvraag die voortkomt uit gezondheidsklachten. Daar is ook een wandelclub uit voortgekomen.”

Hoe is die wandelclub ontstaan?

Leijten: “We spraken verschillende mensen die aangaven dat ze meer wilden wandelen. Wij hebben ze bij elkaar gebracht in een wandelclub die start vanuit het MFA. De praktijkondersteuner GGZ en de fysiotherapeut hebben al een paar patiënten doorgeleid en lopen regelmatig mee. Het begon

met een groepje van vier, nu zijn er zo’n vijftien deelnemers.”

Sparreboom: “Lelystad is qua oppervlakte één van de grootste groene gemeenten van Nederland. Ik vind dat we daar met z’n allen nog te weinig gebruik van maken. Er liggen geweldige kansen om er met elkaar op uit te trekken, om elkaar te ontmoeten. Ik zou het mooi vinden als dat nog breder gedragen gaat worden.”

Hoe borgen jullie dat alle succesvolle activiteiten en voorzieningen blijven bestaan?

Christiaans: “Het is niet de gemeente die een oplossing bedenkt. Dat doen de mensen en professionals in de wijk. Het succes is groter als je het laat groeien van onderop. Vooral scholen zijn heel huiverig voor overheidsplannen. Het kan over een paar jaar weer afgelopen zijn. Maar als je iets van onderop laat groeien,

wordt het van de school of van de wijk zelf. Dan wordt het voor ouders normaal om geen suikerdrankjes mee te geven naar school.”

Waar zijn jullie het meest trots op?

Leijten: “Ik ben het meest trots op alle mensen die willen samenwerken en elkaar weten te vinden. En ik ben ook trots op mijn team.”

Christiaans: “Ik ben trots op degenen die alles

‘Huisartsen zien echt een vermindering van het aantal patiënten’

voor elkaar krijgen. Zeker gezien de wijken waar we het over hebben, waar veel mensen wonen met een lage sociaaleconomische status. Alleen al het bereiken van die bewoners vind ik zó knap.”

Sparreboom: “Ik ben er trots op dat we de doelgroep betrokken krijgen bij dit onderwerp. En ik ben trots op de mensen die dat weten te bewerkstelligen. Ik word er heel enthousiast van. Een tijdje terug mocht ik een groep Politiekids hier in het stadhuis ontvangen om de eed af te leggen... Helemaal geweldig! En ik was laatst aanwezig op een leefstijldag in de wijk, waar zowel kinderen als ouderen rondlopen. Dat vind ik mooi, als het dwars door alle generaties heen gaat en het echt iets van mensen zelf wordt.”

KIJK EENS BIJ ANDERE GEMEENTEN

Leijten: “We ontdekten Politiekids in een gesprek met gemeente Zwolle. We mochten hun plan gebruiken. Alsof je het op een presenteerblaadje krijgt. Waarom zou je dan het wiel opnieuw uitvinden?”

KIES EEN DUURZAME AANPAK DIE DOOR DE WIJK WORDT GEDRAGEN

Sparreboom: “Wij hanteren een brede aanpak van onderop, die door de wijkbewoners en professionals wordt gedragen. Wij sluiten aan bij waar behoefte aan is.”

Tips uit... Lelystad

Welke tips hebben jullie voor andere gemeenten?





MEET EFFECTEN VANAF DAG ÉÉN

Leijten: “Door alle drukte in ons wijkteam hebben we niet vanaf het begin bijgehouden hoeveel doorverwijzingen er binnenkomen via de eerste lijn. Daar hebben we achteraf spijt van. Nu houdt de klantcontactmedewerker van ons wijkteam een schema bij met alle vragen die geen betrekking hebben op de Wmo. Dat geeft veel inzicht.”

MAAK RESULTATEN ZICHTBAAR

Sparreboom: “Als je middelen wilt hebben van de gemeenteraad, moet je het resultaat onderbouwen. Er komt een moment dat een raadslid vraagt: waar is dit op gestoeld? Dat is ook een aandachtspunt voor onszelf: we hebben er baat bij als we er beter in slagen om de resultaten zichtbaar te maken.”

NEEM TIJD OM VERTROUWEN TE WINNEN

Sparreboom: “Het kost tijd en geld om verbindingen te leggen. Dat is een zaak van wederzijds vertrouwen. Dat lukt beter als je je inleeft in het belang van een ander. Zorg ervoor dat je weet wat bijvoorbeeld huisartsen in hun dagelijkse werk tegenkomen en hoe je ze ontzorgt.”

DENK BIJ EEN AANPAK VAN ONDEROP OOK AAN BORGEN

Sparreboom: “De benadering van onderop is mooi, maar je moet er wel voor zorgen dat het resultaat ook in andere wijken toepasbaar is, zodat het zich kan verspreiden. Ook belangrijk: zorg ervoor dat initiatieven niet afhankelijk zijn van één persoon. Kies voor een vorm die het initiatief voor langere tijd borgt.”

